

УДК 378.147.091.33-027.22:792

РОБОТА ТЕАТРАЛЬНОГО ГУРТКА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

А. С. Брусенко

У статті розглядається формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів під час позааудиторної роботи. Проаналізовано наукові дослідження присвячені проблемі використання театральної діяльності в виховному середовищі студента. Описано гурткову роботу з театральної діяльності в педагогічному ВНЗ. Розглянуто театральну діяльність, як один з компонентів виховного середовища під час підготовки майбутнього соціального педагога. Сформульована низка характеристик роботи студентського театрального гуртка та основні етапи його роботи.

Ключові слова: соціально-педагогічні умови, культура самопрезентації, театральна діяльність, гурткова робота, театральний гурток.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку системи освіти багато уваги приділяється питанню формування професійно-значущих знань та умінь і нажаль випускається з уваги формування студента як особистості. Однак в сучасних дослідженнях науковці говорять про важливість особистісних якостей в професійній сфері, особливо в соціально-педагогічній діяльності.

Важливою якістю особистості майбутнього соціального педагога вважаємо культуру самопрезентації, тобто уміння вигідно подати себе оточуючим, швидко встановити контакт та зняти напругу в спілкуванні. Обмеженість часу роботи студентів на семінарських, практичних заняттях не дозволяє в повній мірі розкритися кожному студенту, проявити свій творчий потенціал і, найголовніше, зняти внутрішню напругу та скутість в умовах групи. Виходячи з цього вважаємо за доцільне формування культури самопрезентації під час позааудиторної роботи, а саме шляхом участі у театральному гуртку.

Гурткова робота у сучасному вищому навчальному закладі є важливою складовою спільної діяльності викладача та студентів.

Виходячи з пропозицій та побажань студентів викладач обирає форми роботи та організації гурткової роботи. Така робота сприяє поглибленню професійних знань та умінь майбутніх фахівців соціальної сфери, вихованню майбутніх соціальних педагогів. Саме у гуртковій роботі тісно пов'язані освітні та виховні завдання.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням використання театральної діяльності в виховному середовищі студента займалися такі науковці, як В. Букатов, О. Булатова, В. Вартанова, Л. Ведернікова, П. Єршов. Цими дослідниками вивчалися особливості використання можливостей театральної педагогіки в процесі становлення особистості вчителя, театральні технології в гуманізації процесу навчання школярів, формування професійної компетентності студентів в контексті театральної діяльності, але формування культури самопрезентації засобами театральної діяльності майбутніх соціальних педагогів залишилися поза увагою сучасних дослідників.

Мета статті – охарактеризувати роботу театрального гуртка як педагогічну умову формування культури самопрезентації майбутніх соціальних педагогів.

Основний виклад матеріалу. Розглянемо театральну діяльність як один з компонентів виховного середовища під час підготовки майбутнього соціального педагога.

Виховні можливості театральної діяльності досить широкі та різноманітні. Під час участі в ній, студенти глибше пізнають та аналізують навколишній світ; мають змогу, граючи певну роль, поринути у різноманіття образів, думок та поглядів, що є основою толерантності та терпимості до інших людей. Репліки, що висловлюються, потребують чіткості, зрозумілості та ясності мовлення.

Також необхідно пам'ятати, що театральна діяльність дозволяє формувати досвід соціальних навичок поведінки завдяки тому, що будь-який матеріал для театральних постановок (твори художньої літератури, сценки соціальної спрямованості) завжди має моральну спрямованість (дружба, доброта, чесність, порядність тощо) і саме під час підготовки театрального дійства, обговорення ролей та мізансцен є потреба висловлення своєї власної точки зору, ставлення до добра і зла, оцінки поведінки героїв.

Так педагог та психолог Б. Теплов зазначав, що у процесі співпереживання персонажам створюються стійкі відношення та моральні оцінки, які мають більшу силу впливу, ніж оцінки, які були просто повідомлені та засвоєні зі слів оточуючих людей. Саме це

дозволяє розвивати у майбутніх соціальних педагогів таку необхідну особистісну якість, як – емпатія, тобто здатність до співпереживання, уміння поставити себе на місце іншої людини, шляхом розпізнання її емоційного стану за мімікою, жестами, інтонацією, що дозволить знайти ефективні засоби впливу та допомоги [6].

У сфері пізнавального розвитку:

– розвиток різнобічних уявлень про дійсність та життя в суспільстві;

– забезпечення взаємозв'язку конструювання з театралізованою грою для розвитку просторових уявлень, творчості, інтелектуальної ініціативи;

– розвиток пам'яті, уяви, уміння планувати свої дії для досягнення результату.

У сфері соціального розвитку:

– формування позитивних стосунків між студентами в процесі спільної діяльності;

– виховання естетичних способів спілкування та взаємодії відповідно до норм і правил життя в суспільстві;

– розвиток емоційності та жвавості.

У сфері естетичного розвитку:

– розвиток таких форм уяви, в основі яких лежить інтерпретація літературного образу;

– залучення до спільної діяльності з моделювання елементів костюма, декорацій, атрибутів;

– створення виразного художнього образу;

– розвиток просторової уяви як основи проектного мислення, творчого задуму, прогнозування результату;

– організація колективної роботи при створенні багатофігурних сюжетних композицій;

– навчання самостійному знаходженню прийомів зображення, матеріалів.

У сфері розвитку рухів:

– узгодження дій і мовлення, яке їх супроводжує;

– розвиток вміння втілювати в творчому русі настрій, характер і процес розвитку образу під час дійства;

– підтримка становлення музично-рухової імпровізації в етюдах, виразного виконання основних видів рухів [2].

Для розвитку вищезазначених умінь та особистісних якостей, на нашу думку, доцільно залучати студентів до участі у роботі театрального гуртка.

Перш за все розглянемо визначення поняття «гурток».

Так у довідковій літературі гурток визначається як: «організація осіб, об'єднаних для спільної діяльності, спільних занять і т. ін.» [1, с. 202].

Закон України «Про позашкільну освіту» дає наступне визначення: «гурток – це об'єднання вихованців, учнів і слухачів відповідно до їх нахилів, здібностей, інтересів до конкретного виду діяльності з врахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я» [4].

При розробці даної соціально-педагогічної умови, на основі аналізу літературних джерел та наукових досліджень, була сформульована низка характеристик роботи студентського театрального гуртка:

– театральний гурток виступає потужним засобом комунікації;

– гурткова організація роботи дає змогу проявити творчі здібності кожного студента, акцентувати затребуваність цих здібностей. При роботі театрального гуртка виникає необхідність у створенні задуму, його творчого вибудовування, написанні сценарію, продумуванні декорацій, одягу тощо, саме під час цієї роботи кожен студент має змогу проявити себе та свій потенціал, відчувти відповідальність за свою роботу;

– театральний гурток активізує творчу діяльність студентів;

– участь в роботі театрального гуртка дозволяє познайомити з основами артикуляційної гімнастики, з основами тренування голосних і приголосних звуків, з мовними та немовними засобами виразності.

Робота театрального гуртка здійснюється за програмою, яка визначає мету та завдання діяльності гуртка. Робота студентів у театральному гуртку включає в себе три етапи:

1. На першому етапі студентів знайомлять з п'єсою, де надається можливість вибору ролі, костюмів і декорацій, обмірковування музичного оформлення та танцювальних композицій. Дана підготовча робота передбачає творчість учасників при повній їх ініціативі. Студенти можуть працювати, як в парах, так і невеликими групами, доповнюючи і коригуючи свою роботу вдома.

2. На другому етапі відбувається аналіз результатів спільної діяльності, і відбір роботи тих студентів, які є найбільш виразними,

цікавими, вдалими. У результаті цієї роботи формуються уміння планувати, координувати свою діяльність і об'єктивно оцінювати результати спільної творчої праці.

3. Подальша робота спрямована на досягнення кінцевого результату – показ спектаклю. Робота проходить в процесі позааудиторної роботи, програма якої має бути підпорядкована творчим завданням та вправам, що відповідають завданням спектаклю. Завершальним етапом є попереднє програвання спектаклю, де студенти мають змогу оцінити як результати своєї роботи, так і інших при внесених правок і змін.

Важливим аспектом існування театрального гуртка є участь викладачів у його роботі, що сприятиме задоволенню потреби у визнанні рівноправності студента та викладача, створенню атмосфери зацікавленості у спільному творчому пошуку. Результатом такої роботи можуть стати культурне збагачення особистості, її духовне зростання, розвиток та поглиблення смаків, пізнання самого себе, шляхом порівняння себе з іншими, що сприятиме підвищенню рівня культури самопрезентації.

Висновки. Таким чином театральна діяльність студентів – інтегрована форма освіти, яка є динамічною і варіативною формою організації учбово-виховного процесу, направленою на навчання, виховання, розвиток студентів, яка вимагає не встановленого нормативу часу і вільного вибору місця проведення та володіє властивостями цілеспрямованої учбової діяльності.

Література

1. Большой толковый словарь современного украинского языка / сост. и главн. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ирпень: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
2. Булатова А.С. Использование возможностей театральной педагогики в процессе становления личности учителя : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. С. Булатова. – Тюмень, 1999. – 291 с.
3. Варганова В. В. Формирование профессиональной компетентности студентов – будущих учителей в контексте театральной деятельности: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. В. Варганова. – Ижевск, 2007. – 200 с.
4. Закон Украины «О внешкольном образовании» // Образование Украины. – 2000. – № 31.
5. Режиссура урока, общения и поведения учителя: пособие для учителя / А. П. Ершова, В. М. Букатов ; Изд. 4-е, перераб. и доп. – М., 2010. – 344 с.
6. Теплов Б. М. Проблемы индивидуальных различий / Теплов Б. М. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961. – 536 с.

РАБОТА ТЕАТРАЛЬНОГО КРУЖКА КАК СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ САМОПРЕЗЕНТАЦИИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ

А. С. Брусенко

В статье рассматривается формирование культуры самопрезентации будущих социальных педагогов во время внеаудиторной работы. Проанализированы научные исследования, посвященные проблеме использования театральной деятельности в воспитательной среде студента. Описана кружковая работа по театральной деятельности в педагогическом вузе. Рассмотрена театральная деятельность, как один из компонентов воспитательной среды при подготовке будущего социального педагога. Сформулирован ряд характеристик работы студенческого театрального кружка и основные этапы его работы.

Ключевые слова: социально-педагогические условия, культура самопрезентации, театральная деятельность, кружковая работа, театральный кружок.

WORK OF THEATRICAL GROUP AS SOCIAL AND PEDAGOGICAL CONDITION OF FORMING OF CULTURE OF SELF-PRESENTATION OF THE FUTURE SOCIAL TEACHERS

A. S. Brusenko

In the article, forming of culture of self-presentation of the future social teachers is examined during extracurricular work. The author examines the scientific researches which are devoted to the problem of the use of theatrical activity in the educational environment of the student. Club activity work on theatrical activity in pedagogical higher educational establishment is described. Theatrical activity is considered, as one of the components of the educational environment at preparation of the future social teacher. The row of descriptions of the work of student theatrical group and basic stages of his work are formulated.

Key words: Social and pedagogical terms, culture of self-presentation, theatrical activity, club activity work, theatrical group.

Брусенко Аліна Сергіївна – асистент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: brusal@ukr.net.

Brusenko Alina Serhiivna – Assistant of the Department of Social Pedagogics and Social Work of the Donbas State Pedagogical University (Sloviansk, Ukraine). E-mail: brusal@ukr.net